СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДЩЕННИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН [...] ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СО[...] В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 22. Джерзи Сіти, Н. Джерзі, середа, 28. січня, 1925. VOL. XXXIII. No. 22. Jersey City, N. J., Wednesday, January 28, 1925. THREE CENTS.

Президент за обмеженнєм видатків уряду на 3 міліярди

ВАШИНГТОН, 26. січня. — Президент Кулидж виголосив ще одну промову за потребою обмеження видатків уряду.

Говорив він перед річними зборами буджетової організації та заявився у своїй промові за програмою обмеження видатків уряду до трох міліярдів долярів. Він сказав, що при належитій ощадности уряду, уряд уже на слідуючий рік може виказатися надвижкою в сумі 373 міліони долярів.

СЕНАТ НЕ ХОЧЕ ЗАТВЕРДИТИ СТОВНА ДО СУДУ.

ВАШИНГТОН, 26. січня. — Сенат рішив нині підчас своєї тайної сесії не затверджувати Стовна, дотеперішнього генерального прокуратора (міністра судівництва), на члена Найвисшого Суду Злучених Держав та відослав справу Стовна назад до сенатової комісії.

МІНІСТЕР ПРАЦІ ДЕЙВИС ЗА ВІДСИЛАННЄМ НАЗАД БЕЗПРАВНИХ ІМІГРАНТІВ.

ВАШИНГТОН, 26. січня. — На запит Джансона в справі вибирання горожанських паперів заявив міністер праці Дейвис, що до 15. серпня 1924 року зголосилося по другі горожанські папері 1960 людий, які не могли доказати законности свого приїзду до Злучених Держав. Кромі сього 1735 осіб мало безправно перші папері.

Дейвис заявився за тим, що всіх таких імігрантів відослати назад до їх рідного краю.

ПО КРОВАВІЙ СТРІЛЯНИНІ В ГЕРИНІ.

ГЕРИН, Илинойс, 26. січня. — Як показується, з чотирох убитих у вчорашній стрілянині, трох належало до партії Ку-Клакс-Клена. Попри Янга погибло ще його двох помічників.

На похорон Янга заявилося [...]сот зоружених Кленсменів.

Вулицями міста патролюють стейтові війска, прислані для вдержання порядку.

НІМЦІ ПРОГРАЛИ ПРОЦЕС ЗА ВОЄННІ ВТРАТИ.

ВАШИНГТОН, 26. січня. — Найвисший суд рішив, що англійський уряд мав право забрати підчас війни всі шери американських компаній, належачі до німецьких горожан.

Німці позивали перед американським судом американські компанії за уневажнення сих конфіскат та за виставлення нових шерів на місце тих, які поконфіскував англійський уряд. Ці шери представлялиби нині вартість до сто міліонів долярів.

ПОХІД ПРОТИ БЕЗПРАВНИХ ДОКТОРІВ.

ГАРТФОРД, Конетикат, 26. січня. — Стейтові суди почали похід проти лікарів, які практикують на основі підроблених свідоцтв ріжних лікарських шкіл зі західних стейтів. Суд карає високими карами кождого такого лікаря, котрий не забрався зі стейту.

ЖІНКИ ХОЧУТЬ СЛУЖИТИ НА ЛАВАХ ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ.

НЮ ЙОРК, 27. січня. — Нині почалася тут конференція ріжних жіночих організацій, які поклали собі за ціль добути для жінок право служити частійше на лавах присяжних суддів. Вони хочуть навіть, щоби законодатні тіла ухвалили в тій справі спеціяльні закони. Жінки вірують, що їх присутність на лавах присяжних суддів піднесе справедливість сих лав.

ПОЛЬСЬКІ ВИБОРИ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 26. січня. — Надзвичайна лава присяжних суддів, що розслідкує вибори конґресмена Перльмана, котрого мали вибрати при помочи виборчих обманьств та крадення голосів, уже дістала пушку з голосами, відданими при комісії, яка мала уневажнити кількадесять добрих голосів противника Перльмана, дра Сіровича, та „вибрати" так Перльмана.

ВИПАДКИ ЧЕРЕЗ ГАЗ МНОЖУТЬСЯ.

НЮ ЙОРК, 26. січня. — За один учерашний день згинуло в місті від світляного газу 15 людий, з того лишень одна особа поповнила самовбийство.

В той самий день від газу погибло в Філаделфії 5 осіб, а одна особа в Провиденсі, в стейті Род Айленд.

Міський уряд та газові компанії звертають увагу всім, вживаючим газу до освітлювання, варення та огрівання, щоби вони були більше осторожні з газом підчас морозів, бо тоді газ не пливе з курка рівномірно й може легко погасити полумінь, а відтак вийти в комнату.

ПРОПАЛА КОНЦЕРТОВА СПІВАЧКА ПО ДОРОЗІ НА КОНЦЕРТ.

НЮ ЙОРК, 26. січня. — Широко звістна піяністка Етель Легінська пропала без вісти якраз у час, як у великій Карнеґі Гол зібралася кілька-тисячна публика на її концерт.

ЗАПОВІДАЄ ЛІҐУ НАРОДІВ

Филаделфія, 26. січня.—Протестанський проповідник Фоздик, відомий зі своєї боротьби проти так званих фундаменталістів говорив тут перед зборами жіночої демократичної організації, що Ліґа Народів мусить бути побудована, як що світ знова не має потонути в новій світовій війні.

НОВИЙ МЕКСИКАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ПРО СВОЮ ПРОГРАМУ.

Мексико, 26. січня. — Мексиканський президент Каєс, як каже один газетяр, що ма в з ним розмову, уважає своїм першим обовязком удержати порядок в краю, другим завести ощадний уряд, третим піддержати та розвинути освіту, торговлю, промисли й дороги.

НОВА ПОЛЬСЬКА ПРОПАҐАНДА.

Дня 6. лютого має виїхати з Данцигу в подорож по Америці так звана „польська селянська орхестра". В склад її входять 50 селян-музикантів. Її зорганізував Намисловський. Орхестра має відвідати наперед Ню Йорк, де її мають уряди привітний вечір, а відтак до инших американських міст.

НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК НА МОРЮ.

Манаґва, Нікараґва, Середна Америка, 27. січня. — На озері Манаґві перевернувся тяжко наладований тяґаровий корабель, на якому було коло сто американських моряків, з корабля Тулси. Трох з них утопилися.

ЗАМЕРЗ В ПЕРИНІ І В ПОДУШКАХ.

Тимко Плішка з Мирнам, Алта, пише до канадійського Укр. Голосу,

Дня 30 грудня в дорозі до Менвил замерз Онуфрій Воробець зі Снятинщини, замешкалий в Слава, Алта. Він їхав до міста на купно на свята і замерз хоч мав коло себе перину і дві подушки а на дворі було тільки 30 степенів низше зера. Все те на ніщо не придалося, бо крім того мав він на санях також два ґальони самогонки і самогонка своє зробила. Замерз в половині дороги до міста. Бідні діти не дочекалися тата з дарунками на свята. Тата привезли з міста аж четвертого дня вже попорено докторами.

ЗАТОПЛЕННЄ ВІТРИЛЬНОГО КОРАБЛЯ

Міямі Флорида, 26 січня. — Британійський вітрильний корабель Гарвестер розбився на підводних скалах, коло Біміні.

Моряки вирятувалися з тяжкою бідою на беріг. Корабель віз на собі ладунок нафти і дерева.

ВИНАХІД УКРАЇНСЬКОГО АРТИСТА.

Український різьбар Олександер Архипенко придумав новий спосіб одержування рухомих образків. Спосіб сей подібний до способу, якого вживається досі для кінематографічних знимок, а все таки відмінний. Він думає примінити його вперед для цілей рекламм (оголошень).

САМОВБИЙСТВО ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД КІНЦЕМ СВІТА.

Бей Шор, Лонґ Айленд, 26 січня. — Наслухавшися проповідей адвентистів про наближаючийся конець світа, Едвард Маркварет так сього настрашився, що поповнив самовбийство. Він лишив 4 дітий та вдову, котра незадовго має стати знов матірю.

Адвентисткий проповідник, котрого слухав нещасний, заповів конець світа на 6 лютого.

БОЛЬШЕВИКИ А БОРТНЯНСЬКИЙ.

З Москви доносять, що большевики спалили всі твори знаменитого цековного композитора Дмитра Бортнянського, тму, що вони релігійного змісту. Коли се дійсно правда, то бувби се новий доказ зрозуміння і оцінення творів культури і мистецтва в республиці советів.

ШКОЛИ НА КИЇВЩИНІ 1923-4

В минулому шкільному році було на Київщині (без Києва) 2,028 шкіл. Одна школа припадає на 1,945 голов населення.

В самім Києві було 100 шкіл, з того 75 семирічних. Одна школа припадає на 4230 голов.

Число дітей на Київщині виносило 808,405, то зн. на одну школу 398. Але направду відвідувало школу тільки 212,445 дітий.

Учителів по округах Київщини було 5,741.

Платня учителів 13 до 17 карб. місячно.

Орґанізація молодеиьких комуністів т. зв. Юних Ленінців" числила 800 дітей.

ФАБРИКА ВІЗ.

В Парижі відкрила поліція фабрику американських віз. На чолі її стояв Американець Мек Грін. Допомагала йому московка Вороніка Літвінова. Мек Грін успів уже заробити 400.000 долярів. За кожду візу брав по 300 до 700 долярів. Число жертв, що впало в його руки переходить тисячку.

ЩЕ ОДИН ФРАНЦУСЬКИЙ ДЕННИК У ВАРШАВІ.

Зновим роком почав у Варшаві виходити новий французький денник, видаваний приватною спілкою, але при видатній допомозі польського міністерства закордонних справ.

УКРАЇНЦІ В МОСКВІ.

В Москві з давен-давна було богато Українців заточені на ріжних посадах і урядах. Московська кольонія Українців була в свій час дуже рухливою, бо й режим у Москві був лекший, як наприклад у Києві. Царський уряд не боявся Українців з далека від їх батьківщини.

Тепер у Москві в Укр. Клюбі ім. Шевченка є 797 членів переважно студентів, робітників і червоноармійців. Зі старого покоління і дореволюційної громади мало хто показується в клюбі хіба раз у рік на святі Шевченка.

При клюбі є драматичний кружок і маленька бібліотека в 3,500 томів, з того 2,000 укр.

Крім Укр. Клюбу є ще тов. студ. „Студентське землячтво" і Союз Укр. Пролетарських Письменників.

10 ЛІТ ПОСЕРЕД БОЖЕВІЛЬНИХ.

Трагедію французького вченого Лемуна, який довгі роки був головним бібліотекарем міністерства війни у Парижі, стала забаганка мати молоденьку жінку. Молодший на 14 літ дружині швидко не сподобався досмертний подружний звязок з ученим, який дні і ночі просиджував за книгами. Вона використала його нервовий стан і довела до того, що його зачинено в сенаторії для душевно хворих. Відтіль по трох роках йому вдалося втекти, але на донос жінки його зловили і заперли до дому божевільних. Там перебув він цілих 7 літ. Щойно по 7 літах оден лікар спонукав нового директора шпитале перевести нові оглядини недужого. І показалось, що Лемуан увесь час був здоровим терпів лише на нерви, як більшість нинішних інтелектуальних робітників. Але випущений на волю Лемуан несподівано опинився під судовою кураталею, яку теж перевела поза його плечима його молоденька жіночка. Всеж йому вдалося відзискати всі права, і він вніс скаргу проти своєї жінки, яка десять літ тримала його поміж божевільними. Париж має нову сензацію.

ДЕМОНСТРАЦІЯ КОШТОМ НЕБІЩИКІВ.

В малому німецькому місточку Берґедорф вибрали нову міську раду; побідили монархісти. Одною із перших постанов нової міської ради було перехрещення вулиць. І так напр. вулиця демократа й пацифіста Ратенава стала вулицею войовничого князя Бліхера.

АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВАР.

Недавно закінчено працю над монументальним словником англійської мови, виданим оксфордським університетом. Праця над ним почалася ще 1857 р. Словник вміщує в собі 40,000 шпальт, утворених з[...] і пів міліона стрічок.

На Україні обновлюється велика голоднеча.

БЕРЛІН, 26. січня. — Вісти з України і з Росії приносять безупинно тривожні вісти про те, що на Україні знову в небувалий спосіб зростає голоднеча.

Частинний неврожай, занепад хліборобства, а передівсім реквізиції пшениці для Московщини, спричинили, що вже тепер великий голод на Україні. На переднівок голоднеча прибере жахливі розміри.

ЕРРІО І ВОЄННІ ДОВГИ.

ПАРИЖ, 26. січня. — Кажуть, що премієр Ерріо представить небаром плян французького уряду у справі сплати довгу в Америці.

Він, як кажуть, заявиться за сплатою, але з тим, щоб Америка зменьшила довг і признала Франції легкі умови сплати.

ФРАНЦУСЬКІ ВОЄННІ ДОВГИ.

ЛОНДОН, 26. січня. — Тутешня преса осуджує Францію за її становище у справі воєнних довгів в Англії й Америці.

Вона пише, що Франція найкраще зробила би, якби признала сі довги і зачала переговори про сплату. Тоді, каже преса, вона могла би наново відзискати симпатії в тих краях.

ЕРРІО ПРОТИ ВАТИКАНУ.

ПАРИЖ, 26. січня. — Премієр Ерріо сьогодня виступив у парляменті проти Ватикану. Він докоряє, що Ватикан кермує нападами французьких епископів на закони французької републики.

СТРАЙК ВИБОРЦІВ.

ПАРИЖ, 26. січня. — Виборці міста Медон проголосили загальний страйк і не пійшли до голосовання і не вибрали міських радних та урядовців.

Наслідком того місто не має ані ради ані урядовців.

НІМЕЦЬКО-АВСТРІЙСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЄ.

БЕРЛІН, 26. січня. — Австрійські представники ведуть тут переговори з німецьким правительством у справі взаємного зближення між обома німецькими републиками.

Передівсім хотять вони скасувати листові оплати між обома републиками, а далі і пашпорти.

Як кажуть, дальшою метою того зближення є повна злука Австрії з Німеччиною. Вона покищо сього не видвигає щоб не викликати спротиву Франції.

ПАШИЧ МОРДУЄ ЛЮДИЙ.

БІЛГОРОД, столиця Сербії, 26. січня. — Старий сербський премієр Пашич завів воєнний стан в цілій Югославії і править при помочі нечуваного терору.

Сербське військо, жандарми і поліція розбивають виборчі віча й арештують, бють та убивають політичних провідників Хорватів, Словінців, Чорногорців, Македонців, Німців, Альбанців, а навіть сербських демократів.

Такого терору ще ніколи не було в Сербії, як перед теперішними виборами до скупщини.

ХОЧЕ ДАРУНКУ.

БІЛГОРОД, 26. січня. — Сербський міністер скарбу Стоянович вказав нині на се, що Франція домагається корисніщих умов сплати довгу в Америці аніж Америка признала Англії, і заявив, що Америка повинна на се згодитись, щоб Франції і Югославії зменьшити довги, бо вони бідніщі і понесли більші страти у війні.

„БОЙКОТУЮТЬ".

КОПЕНГАГА, столиця Данії, 26. січня. — З Росії повідомляють, що советський уряд проголосив „економічний бойкот" проти Великої Британії з причини її ворожого становища до того уряду.

(Значить, совети не хотять купувати в Англії; але на се вони не мають гроший.

СПРАВА УГОРСЬКОГО КОРОЛЯ.

КАРЛЬСБАД, Чехо-Словаччина, 26. січня. — З Будапешту, столиці Угорщини повідомляють, що туди приїхав брат покійного австрійського цісаря Кароля, архикнязь Макс, на конференцію з мадярськими монархістами у справі проголошення 11-літнього сина покійного брата Отта, королем Угорщини.

СПРАВА ОКУПАЦІЇ МІСТА КЕЛЬНУ.

БЕРЛІН, 26. січня. — Аліянти передали німецькому канцлерови дрови Гансови Лютерови відповідь на протест Німеччини проти задержання аліянтських військ в Кельні.

Канцлер Лютер відновів, що він вірить, що справа небаром виясниться.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЯК КОЛЯДУВАЛИ СЬОГО РОКУ НА СТАРИЙ КРАЙ

(Допись).

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Заколядовано $309.50. Гроші вислано через Обеднанне до краю.

З рамени Центрального Комітету Українських Організацій міста Филядельфії упрошено Музичне Товариство до коляди на Рідну Школу, яка принесла $151.50. Колядували під проводом Евгена Якубовича слідуючі: Катруся Росолович, Стефанія і Йосифа Гіббонс, Ольга Вишиванюк, Ганя Джмелик, та Павло Дубас, Михайло Костецький, др. Демидчук, Т. Хемій, др. Мишуга, Василь Джмелик, Йосиф Ганусей і Юрій Томашевський.

На політичних вязнів заколядовано з рамени тогосамого комітету $158. Колядували: Теод. Грицей, Іван Пеленський, др. Мишуга, Дмитро Штогрин і Василь Матолич.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Шкільна дітвора під проводом Якова Поливки заколядувала $40 і призначила $30 на сироти в краю, а $10 на Рідну Школу.

Кромі того заколядовано $25 на сиротинець у Филядельфії. Колядували: Анна Поливка, Анна Пошивак, Емілія Пошивак, Катерина Полуха, Анна Мозола, Марія Струк, Марія Грошка, Анна Савицька, Розалія Польова, Катерина Мікулинська, Стефанія Михалишин, Анастазія Демчук.

Всі діти се вже американського виховання і честь їм за те, що послухали голосу заслуженого громадянина Якова Поливки та пійшли з колядою.

Н. С. ПИТСБУРГ, ПА.

За старанием місцевого учителя Івана Корбецького і Шкільного Комітету пійшли дівчата з української вечірної школи при церкві св. Юрія сього Різдва з колядою на Рідну Школу в краю і заколядували $34.40, які відіслано до Обеднання.

Щира подяка тим, що потрудились біля коляди, як і тим, що зложили жертви.

ПОНЕСЛИ ВОВКА

В упадку того большевицького божка Троцького є ще одна сторона, гідна уваги.

Коли большевики вже були міцно вкріпилися на престолі Романових, питали раз заграничні ґазетярі Троцького, чи не боїться большевики, що російська революція видасть свого Наполеона, як видала свого часу французька. Чи не вирине з революційної боротьби якийсь ґенерал, популярний своїми побідами, який відтак уживе своєї популярности для внутрішнього перевороту, для поставлення себе самого царем відбудованого престола?

Замітна була відповідь Троцького. Сказав він менче-більше тільки, що большевики такої можливости добре свідомі. Вони знають, що серед большевицьких ґенералів може найтися чоловік, який через війну збере в свої руки велику владу та вжиє її на свою користь. Одначе, говорив Троцький, власне для того, що большевики так добре свідомі тої небезпеки, вони її не мають чого боятися. Вони, як казав Троцький, потрафлять забити свого Наполеона в самому зародку. Себто вони скомпромітують його на час, заким він набереся богато слави.

Так говорив Троцький чотири роки тому, і большевицькі ґазети, які в той час вірили в кожде слово Троцького, як в свого пророка, зараз розписалися в глибоке пророче значіння сих слів. Богато тоді чорнила поплило по большевицьких ґазетах, розписуючихся про пророчий дух, що замешкав у Троцького. Та не вгадали сі письмаки одного. Навіть їм, що так богато снять, не приснилося, що Троцький говорячи про Наполеона, виворожив долю не кому другому, як самому собі. Не минуло пять літ, а вже на того самого Троцького ті самі большевицькі ґазети, що його колись величали як найбільшого [redacted]етаріяту світа та пророка визволення робітників і селян, виливають повні цебри брудних помий за його [redacted]ртії за його непотрібне збиранне влади в свої руки, [redacted] його „наполеонізм".

Остак паде Троцький жертвою власного страхополоха. Його товарищі вірили йому, і він піддержував сю віру в той спосіб, що наново їх страшив ріжними страхополохами. Однак, він пересолив у сакраментах, бо залякав їх так Наполеоном, що вони навіть у ньому побачили привид Наполеона. Троцький охнувся від власного страховища; він пробував писати, говорити, чарувати, відчаровувати. Але великан, якого він вичарував зі своєї голови, прибрав форми величезної хмари, яка так довго не давала спокою большевикам, поки вони не післали в теплі краї на вакації й самого чародія Троцького. Так упав Троцький жертвою власних рук. І в упадку сього [redacted]цтво. Як від своїх рук падуть провідники [redacted]ід власних рук остаточно може [redacted]

КОМ-МАЛОРОСИ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Не знаю, коли се почалося, але що тепер на Україні нема нічого, більш непристойного, більш лайливого, а головне — більш небезпечного, як слова „Ненька - Україна", „Рідний Край", „козацтво", „гетьманство" і т. и. — се факт. Навіть саме слово „Україна", коли до него не додається отих, осточортільних усім не-комуністам, красномовних літер СРР (соціялістична радянська република), досить небезпечне слово, і його лише толерується, але рекомендується всякому необережному Українцеви вживати як найрідше, в конечних хіба випадках, бож воно, теє небезпечне слово, взяте без дурних комуністичних прикрас, страшенно денервує чулі до всяких „шовіністичних" річей каплаухі слуги теперішніх владарів на Україні.

Українізація українізацією, українська Академія українською Академією, але Україна, та ще, боронь Боже, Ненька, — се-ж сепаратизм, мазепинство, або по-новому — шовінізм, петлюровщина, контр-революція!... Инша річ УСРР. За сими чотирма літерами всім (крім Українців, звичайно) спокійно, бо-ж **У** — се значить межі, територія, а **СРР** — се — дери всяк, кому не лінь. А кого-ж дери? Звичайно, Українців, бо хто-ж живе компактною масою в межах „Української" С. РР, як не Українці! І коли-б ми пішли за звичкою московської еміґрації розшифровувати сучасне СССР в гумористичний спосіб, то найвідповіднійшими словами до українських трех літер СРР були-б „Сущий Розбійницький Рабунок" або „Смали, Ріж, Рабуй"... І се не буде дотепом, жартом шибеника, а правдивою дійсністю.

Україна, читачу, се наш рідний край, наш народ, що затамовано на якийсь час ненавистю дихає на прихильників СРР, се наше минуле, сучасне й майбутнє, се наша культура, наше багатство, наша гордість, наша слава, се — ми сами... То як же лихому наїздникови, окупантови не навидіти її, коли він хоче, щоб се було його, а не наше!

Та не поганий наїздник дивує мене: він робить те, що й належиться наїздникови, поки повсталий народ не покаже йому шляху додому. Дивують мене ті, на щасте, нечисленні, молоді українські комуністи (старих, здается, нема, та мабуть і не буде), що щиро чи не щиро стали на платформі КП (б) У, сеї ґалузі московської РКП. Чи в якійсь запальній промові на зїзді або на зібранню, чи в громовій статті в комуністичній газеті, чи в оповіданю, чи навіть у віршах, хоча-б у формі поетичної вільности, наш український комуніст ніколи не скаже: **наша Україна.** А коли й дозваляє собі часом вимовити сі страшні слова, то **лише в глузливім тоні,** ніби перекривляючи когось, що колись палав або ще й тепер палає ніжною любовою до Батьківщини (теж глузлива іронія в тоні), а ся любов — головнійша ніби прикмета українського контрреволюціонера.

Як се сталося, що молодий Українець, вихований уже свобідно на пломінних творах Шевченка, Франка, Лесі Українки (остання навіть марксистка), ніби ганьбиться назви своєї Батьківщини тільки тому, що якийсь там „таваріщ" Циперович зизом гляне на него за се? Чому Шевченко в найчорнійші часи російськоі реакції не лякався писати свої огневі глаголи про Україну, не називаючи її ні Малоросією ні Югом Росії, а просто її власним імям? „Свою Україну любіть!" — звертався він до земляків. „Мені однаково, чи буду я жить в Україні, чи ні, — виливав він на папері свої пекучі думи, —

> Та не однаково мені,
> Як Україну злії люди
> Присплять, лукаві, і в огні
> Її, окраденую, обудять, —
> Ох, не однаково мені!"

Навіть — який сором! — Ненею не стидався називати її: —

> „За що тебе сплюндровано,
> За що, Нене, гинеш?"...

Нехай же хтось **тепер** спробує написати щось таке — і молоді українські комуністи або здіймуть реґіт, як лошаки, — хуторянська, мовляв, патріотична нісетніця, або обурять-ся, як чекисти, — петлюровщина, мовляв, контр-революція, бандитизм. А вже про статті чи промови на сі теми нема що й казати: Хто-ж іще й досі, крім „контр-революціонерів" і „бандитів", може писати й говорити про такі, несмачні для комуністів, річи, як Ненька-Україна, Батьківщина, козацтво і т. д.

Що-ж се все означає? Де причина, де корінь сеї зневаги, навіть ненависти до того, що для кождої порядної культурної людини — в усі часи і по всіх просторах земської кулі — було й є найсвятійшим, найдорожчим у життю?...

На нашу думку, однієї причини виключної — тут нема, а є цілий комплекс причин, що творить разом той духовий тип, імя котрого — **український большевик,** однозначне з колишнім „тоже-малоросом" царських часів. Спитайте, н. пр., відомого чорносотенця, В. Шульгина, хто він такий, і він, не вагаючись, відповість вам: тоже малорос, але не сепаратист, не самостійник, не мазепинець, бо ідеал його — єдина неділима Росія. Малорос — се територія, частина великої Росії, місце його походження, тільки! Решта — єдина неділима!... Спитайте також, н. пр., Я. Савченка, хто він, і дістанете відповідь: член КП (б) У. Українець? — Так, також Українець, але се не важно; бо-ж у тій КП (б) У кого тільки немає а найменше (дяка Богови!) Українців. Україна для тов. Я. Савченка — се лише територія, місце походження, а головне — СССР, або ще далі — всесвітня революція. Ріжниця між чорносотенцем В. Шульгином і комуністом Я. Савченком лише та, що перший, як людина по-своєму розумна, мислить реальними категоріями (єдина неділима вже була, то чого її, на його думку, знов не бути!), а другий, як правдивий „ленінський дурачок", бевкає те, що йому підказано. Але прихильність, чи навіть відданість, панови, в обох походить з одного прадавнього джерела, що зветься — **хамство.** Все, що панське — добре, а що своє, питоме, рідне — ніщо, дурниця.

Другою причиною зневаги ком-малоросів до того, що носить на собі печать українського патріотизму, (також не нова) здібність де-котрих дрібних, паскудних душ, се — **запроданство** („за шмат гнилої ковбаси"). Ми знаємо богатьох наших земляків, що з обовязку перед Батьківщиною не кидають праці навіть у совітських умовинах, але ніхто й не помислить про них, що вони запродались, бо ніхто з них не вписався до тієї знаменитої КП (б) У і ніколи не співав їй осанни. Сі люди, звичайно, не живуть там, а животіють, в той час, як усякі Савченки, Касяненки, Коряки, Скрипники, Балицькі то-що дістають од своїх панів великі та богаті милости.

Не малу ролю, яко причина згаданої ненависти до всього суто-українського, відограє й дрібна, паскудна **заздрість** — заздрість бездари до слави й становища в громадянстві людей талановитих, все одно, чи політичний діяч, чи вчений, чи письменник, чи журналіст. Ми могли-б навести бездіч прикладів такої безпардонної заздрости, але за браком місця зробимо се колись иншим разом, а поки-що відзначимо й ще одну— найголовнійшу причину великої ненависти червоних ком-малоросів до України.

Се — **страх,** звірячий страх перед розплатою, яка має прийти на другий день після поваления комунізму. Ніхто не сумнівається в тім, що на місце комунізму і всего, що з ним звязано, прийде — нехай на перший час у Хаосі анархії — **українська національна стихія,** себ-то як-раз те, що так зненавиджено комуністами, **прийде й геть чисто змете все, що досі стояло на перешкоді її розвиткови,** а значить і наших ком-малоросів. Вона, тая національна стихія, не буде розбірати, судити, вишукувати причин і виправдань чи обвинувачень, не буде прощати (бо все можна простити, але хула на святого духа нації — гріх непрощений), а простісінько візьме всіх отих ком-малоросів і з огидою викине на смітник мізерії й загального людського призирства. І блукатимуть вони поміж людьми каіновими тінями, проклинаючи своє падлюче минуле. І може хоч тоді зрозуміють, що **Україна для Українця— все** альфа і омега, початок і кінець, а що по-за тим — те від лукавого.

С. Ч.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

3.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Прошу пов. делеґатів У. Н. С. розважити тих пару точок, які я подаю в часописи нашої організації У. Н. С.:

1) Щоби довше хорiючий член був звільнений від місячної вкладки;

2) Щоби член, переживши 60 років, був також цілковито звільнений від місячних вкладок.

3) Конвенція повинна відбуватися що три роки.

4) Щоби конвенція не ухвалювала собі дієт, таких, як вони хочуть, бо деж хто видів, щоби делеґат собі меньше ухвалив, так як попередної конвенції.

5) Урядники і редактори не повинні побирати жадної дієти, котрі побирають платні з каси У. Н. С.

6) Календарі давати як презент річний для членів даром, а не накидувати для тих, що не хочуть.

7) Часопис, „Свобода" повинна виходити що дня, тілько треба дати місце, на „Веселий куток" для нашої дітвори, також членів У. Н. С.

8) Приймати дітий не тілько членів до У. Н. С., але також і нечленів.

9) Щоби ся наступаюча конвенція старалася нетілько за старий край, але подумати о якійсь інституції для наших старців і сиріт, які суть тут в Америці.

Теодор Романків,
член від. 371 У. Н. С.

СНІЖОК.

> Падай, сніжинко, як пух —
> Я сховаюся під кожух!
> А як прийде метелиця,
> Загорнуся в баранцю,
> Піду коня запрягати,
> Будемося санкувати.
> Поїдемо полем, полем,
> Що нас й вітер не догонить!
> А як вернемо до хати,
> Буде що оповідати!

Богданко.

ПІД РУМУНСЬКИМ ПОСТОЛОМ.

(Допись з Буковини).

Одинокий вірний і гідний Польщі союзник — циганська Румунія зліквідувала на протязі пятьох років навіть проблиски громадянсько-культурного життя 350.000 українського населення Буковини.

Українських народніх шкіл, які так буйно розросталися в останніх двох десятиліттях перед війною, вже нема. На їх місце заведено румунські школи, з яких наші діти не мають ніякої користи, бо не знають румунської мови. Українських учителів або зовнім звільнено зі служби, або перенесено до „реґати" (корінної Румунії), коли вони покінчили окремі курси румунської мови для учителів.

Фахові українські школи: рільничу школу в Кіцмани, кошикарську школу в Сторожинцях та різьбарську школу у Вижниці зрумунізовано, а учеників для них привезено з Румунії. 200 морґів (фалеч) того поля, що мало бути розпарцельоване між українських селян на підставі румунської аґрарної реформи, прилучено про око до рільничої школи в Кіцмани, а в дійсности се поле має бути розпарцельоване між румунських кольоністів.

Український державний семинар в Чернівцях знесено з початком 1924 р., учеників приділено до румунського, а професорів вислано до Румунії та розділено по румунських ліцеях. Дівочий семинар при товаристві „Українська Школа" в Чернівцях закрито ще в 1923 р. і не допускається наших учениць до ніяких іспитів.

Українські паралельки при гімназії в Сереті Румуни закрили на другий день після того як вдерлися на Буковину, бо вони вже тоді уважали Серет як свою етноґрафічну територію. Гімназію в Кіцмани закрито 25. грудня 1918 р. Відділ війська вдерся до гімназії в часі науки, арештував професорів разом з директором, а учеників одних порозганяли домів, а инших поарештували та пігнали до черновецької тюрми, бо кіцманецька була вже переповнена свідомими селянами. Учителів Галичан відправлено під ескортою до границі Галичини. На місце кіцманецької гімназії утворили румунські окупанти румунський ліцей (Liceul Dimitri Cantemir), якого директором став український ренеґат Леонід Боднарескул. Та коли українські селяне відмовились давати своїх дітей до сеї школи — Румунам по довгій біганині вдалося зібрати тільки 70 учеників, з того 50 жидів (вони все державна нація!), 15 Румунів і тільки 5 Українців, хрунівських синків. Українська гімназія у Вижниці істнувала три роки під Румунами, хоча історію і географію учено по румунськи й румунськими професорами. Запровадили були також румунську мову. Та коли Румуни побачили, що вони останутъ панами Буковини, закрили і сю вже напів українську ґімназію. Її місце заняла нова румунська ґімназія. Професорів Українців розкинено по цілій Румунії „для вивчення румунської мови". Лишилась у шкільнім році 1923—24 одна одинока нібито українська ґімназія в Чернівцях, одначе вчать у ній в українській мові тільки мову, латину й математику, все инше по румунськи. Шкільні власти сеї ґімназії (директор ренеґат — Румун) заборонили нашим ґімназистам говорити поміж собою по українськи. Вони рішили також узяти в свої руки бурсу ім. Федьковича, в якій удержується около 200 учнів середніх шкіл.

Українську реальну ґімназію у Вашківцях та українську дівочу ґімназію в Кіцмани давно закрито так, що про них вже й забуто.

Істнує ще приватна українська дівоча ґімназія в Чернівцях, та вона українська тільки з назви. Її заснували й ведуть професор Королевич і спілка, які давно вже заявили себе Румунами, підписують Румунам які вгодно декларації й тішаться симпатіями сіґуранци. В сій ґімназії по українськи вчать тільки української мови.

Українські катедри на черновецькім університеті належать до минувшини. В 1922 р. зліквідовано останню катедру — старославянської мови, яку викладав о. др. Козак. Останнього усунули за те, що він на церковнім соборі в Чернівцях доказував на підставі наукових жерел і документів, що ціла північна Буковина історично ніколи не належала Румунам. По нім обняв сю катедру ренеґат Бачинський, який „габілітувався" як австрійський капраль у пресовім бюрі міністерства війни у Відні, вислухавши один семестер проф. Мікльосіча. Се очевидно пародія науки.

Так представляється справа українського шкільництва на Буковині.

Не краще стоїть справа на економічнім полі. Всі українські економічні інституції, які ранійше належали народови, переходять у приватні руки — не все українські. „Селянська Каса" перейшла до „північно-буковинського банку", в якім є також українські „леґалісти". „Народний Дім" і „Руська Каса" юридично перейшли у приватну власність „Кредитового Банку". Таке саме діється з останками українського народнього майна на Буковині.

З товариств яку-таку діяльність проявляють: „Міщанський Хор", „Жіноча Громада", соціялістичне спортове товариство „Воля", „Буковинський Кобзар" і студентські товариства „Чорноморе" і „Запороже". Та діяльність кождого з сих товариств висить на волоску, бо сіґуранца, в якій є досить „земляків", пильнує...

Преси нема майже ніякої. Виходять два тижневики „Зоря" та „Хліборобське Слово". Перший з них національний і незалежний, другий є органом румунської селянської (цараністичної) партії. Та оба вони виходять неправильно і в малім числі примірників. „Зорю" не пускають Румуни поза Чернівці і взагалі забороняють читати.

З українського боку — поза численними одиницями — нема ніякого майже опору проти румунізації. Одних Румуни стероризували, других здеморалізували. Нарід дивиться на схід, сподіючись ратунку звідтам. Прислухуються пильно до подій на західно-українських землях під Польщею і цікавляться тим, де є Президент і що робить. У трівкість румунської влади на Буковині ніхто не вірить, хіба ті з сіґуранци.

(Укр. Прапор).

Н. Н.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, подає до відома своїм членам і членицям, що спеціяльний мітинґ відбудеться в пятницю, дня 30. січня о 7.30 вечером в Тов. домі під ч. 102 Joiner St. На сей мітинґ мають явитись всі члени. Котрий член не явиться буде покараний після статута товариського в сумі 1 доляра. — Панькін, Пазюк, Кушнір.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеся в неділю дня 1. лютого. Проситься всіх членів, щоби прибули на сей мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1.00. — П. Пазюк, предс.; С. Мелько, секр.

„КИЇВСЬКІ КОНТРАКТИ".

Славні були в другій половині 18-го ст. й першій половині 19-го ст. на Україні т. зв. контракти — щорічні зїзди шляти, банкирів, купців, що складали поміж собою маєтки, збіжжа, ліси, спир, кріпаків, і т. д.. При сій нагоді мали місце великі ярмарки, на які приїздили крамарі зі всього майже світа з найріжнороднійшими та найвибагливійшими крамами Контракти одначе не обмежувалися тільки купецькими трансакціями. Поруч економічних моментів на контрактах бачимо ряд инших — культурних: як, театральні вистави, концерти зїзди письменників і т. п. Одні й другі мали чималий вплив на інтелектуальне життє краю.

Контракти відбувалися в нас у кількох містах: у Львові, в Дубні, на Волині, а вкінці у Києві. Найстарші з них львівські і дубенські ждуть іще своїх істориків. Зате наймолодшим київським пощастило. Ще перед чверть століттям присвятив їм окрему монографію Г. Улашин. Нині з приємністю нотуємо. українську монографію про них відомого київського історика культури на Україні п. Ф. Ернста.. Поява контрактів у Київі звязана з упадком старої Польщі.. Коли після третого поділу в 1795 р. Львів опинився в межах Австрії, а Дубно стало граничним майже містом, царський указ 1797 р. переніс котракти з Дубна до Києва. Перші київські контракти відбулися вже в 1798 р. Найкращий розквіт їх припадає одначе на 1830—40 рр. В 2-ій половині 19-го ст. вони хилять ся вже до упадку. Вибух війни в 1914 р. і пізнійші події в Росії та на Україні припинили їх зовсім на цілих 10 років. Відновлено київські контракти щойно в 1923 р.. Тепер одначе вони мають вже зовсім инший характер.

На київські контракти зїздилася майже вся шляхта Правобережа: Поділля, Волині, Київщини, Полісся; Лівобережа брало з них тільки дуже незначну участь, вдоволяючись своїми ярмарками: роменськими полтавськими, харківськими й инш. Тому й зовнішний характер київських контрактів був у 1-шій пол. 19 ст. польський, як польським був тоді зовнішний характер цілого Правобережа Тільки після польських повстань в 1831 і 1863 рр. характер їх зміняється цілого краю.

У моноґрафії присвяченій цій цікавій культурно-побутовій темі*), автор знайомить нас з київськими контрактами за ввесь час їх істнувнаня. Оповідає їх історію описує будинки, в яких вони відбувалися малює живими красками їх перебіг. Перед нашими очима, як у калейдоскопі пересуваються живописні контрактові картини: приготування до виїзду на контракти, їзда та приїзд до Київа ярмаркування (між 7 січня і 8 лютого), контрактові розривки, як театри (в яких з початку і в 1-шій половині 19-го ст. грали і по українськи), концерти на яких виступал иміж иншими славний пяніст Ліст, скрпак ліпіньскі й ин. паради, балі й т. д.

*) Ф. Ернст. Контракти та контрактовий будиńок у Київі. 1798—1923. Культурно-історичний етюд. (Всеукраїнська Академія Наук. Збірник Істор.-Ділол. Відділу N. 4. Старий Київ. Вип. 1). Друге видання, Київ, 1924. Ст. 96+IV+14 табл., 16°.

Культурна роля київських контрактів одначе далеко не обмежувалася блискучим станом театру, музики, балету, і т. п. Контракти відограли певну ролю і в розвитку літератури, послуживши місцем зборів представників т. зв. польсько-української школи у польськім письменстві. Історики польського письменства прямо кажуть про „Київську школу з М. Грабовським на чолі, що обеднала низку письменників романтичної школи які хоча й писали мовою польською, але походженням сюжету і духом своїх творів належать швидше до українського письменства. В царині музики таку саму ролю яка захопилася українською народньою мельодією, козацькими шумками та думками. У Київі виходили видання сього гуртка напрм „Ґвязда" 1874—49 рр. Контракти були місцем та часом усієї цієї численної літературної братії. Тут читали та обговорювали нові твори, вироблювали пляни на майбутнє. У Києві на контрактах ми знаходимо цілу низку імен, які свого часу греміли у польськім письменстві. В 1821 р. київські контракти відвідав здається О. С. Пушкін; в 1849—1850 рр. на контрактах був славетний Бальзак.

При тій видатній ролі, яку київські контракти відіграли в еконаомічнім, громадськім та культурнім життю краю — ясно що й національні та революційні рухи тих часів повинні були так чи инакше на них відбиватися. І справді. Київські контракти відограли певну ролю у підготовленню польського повстання вже підчас походу Наполеона І. на Росію 1812 року.

У 1820 роках контракти були місцем де зїздилася вся тодішня передова інтеліґенція, яка захоплювалася з початку масонськими, а згодом ідеями обєднаня всіх Словян і боротьбу проти абсолютизму, а також орґанізувалися національні рухи, які виллялися нарешті у повстанню декабристів 1825 р. і польськім повстаню 1831 р. Пізнійше у другій половині 19-го ст., київські контрактори відограли певну ролю і в українськім національнім русі. Підчас славетного ярмарку, як за старих часів зїздилися до Києва діячі науки й літератури, люде, що гуртувалися біля „Київської старини". Підчас контрактів вони виробляли пляни на майбутне.

Такий більш менш зміст нарису Ф. Ернста.

Нарис сей автор написав на основі головно архівних жерел, а також тогочасних споминів та инших тогочасних друкованих матеріялів. Написав живо і цікаво.. Текст ілюстрований 19 знимками — на жаль доволі невдатними. Гарна за те мистецька окладка. А. Середи.

Ів. Кривецький.

НЕМОВЛЯ У ЛЯТАРГУ

Незвичайний випадок здасть ся незнаний досі в медицині, приключився в Ню Порт. Тамошньому подружу Кушіен уродилася дівчинка, котру лікар признав неживою. Тіло немовляти лежало приписаний час у хаті потім поклали в домовину і відвезли на кладовище, коли вже домовину опускали до гробу і батько кинув на неї першу грудку землі з домовини почувся плач немовляти. Зараз добули домовину відчинили і на превелике здивоване присутних а на втіху батька добули з домовини живу дитину, заплакану, що вимахувала ніжками й рученятами.

ПЛЕМЯ КАРЛИКІВ.

Анґлійський подорожник др. А Голендер помістив у „Дейли Експрес" вістку про відкриття раси піґмеїв у Конґо. Той свіжо віднайдений нарід жиє у неволі під пануванням муринського племени. Подорожникові вдало набидатися білого носорога, котрого вбив.

ПРОРОКОВЕ ОКО

— або —

ІВАСЬ БИСТРИЙ І ЙОГО ПРИГОДИ

за В. Лозинським переповів М. Ценівський.

(Продовження)

(31)

Хоч я дуже не довіряв цьому Йованові, і все боявся я його зради, всетаки так мене врадувала ця вістка, що я вдячно цілював його. Бо вже така людська вдача, що цьому повірить легко, чого бажає. А що який сумнів зродиться в мене і що зачну думати над цим, чи теж не зрадить мене Йован якимсь підлим способом, то зараз стає мені перед очима нещасливий батько, скатований, змарнілий, смерти як спасення вижидає, і так мені собою закриває весь світ і перед душею і перед розумом, що я на сліпо йшов би і в пропасть скакав би, щоби лише там на її дні було трохи бодай надії, що батька виратую.

Врадили ми з Йованом цілу справу. Говорив мені, що все вже приготоване, аґу згодив, рибалку згодив, місце на побережжі визначене тай хай я буду спокійний і жду готов до дороги, щоби гроші мав відчислені, а він нічю прийде по мене — і коли вже мати-му при собі батька, тоді маю йому заплатити, а він за те переведе мене через ліс безпечною дорогою і потім оставить нас. Як дальше радити-мемо собі в утечі, то він оставляє Богові і нашій голові, бо більше нiщо не може зробити. Я теж більше не жадав від нього, бо мав надію на Бога, що коли вже з батьком буду в чистому полі, вдасться нам якось насамперед сховатися, а потім втечи в гори.

Йован знову пійшов. Я також як смеркалося, вибіг на місто, хоч строго боронив мені цього. Купив я боклагу вина, сушеної риби, хліба й трохи овочів, щоби мати чим поживитися, бо хто зна куди поведе нас дорога й коли стрінемо добрих людий, що схотіли би нам помогти. Коли я вернув і відчислив цих згоджених двацятьпять дукатів, показалося, що мені остане ледви три — і то не цілих — і що з тим треба буде пуститися в таку далеку дорогу. Та я знав, що без Бога і мішок золота не охоронить мене від пригод, а з Богом то з жебрацькою палицею здорово і безпечно вернемося до дому.

Вже ніч западала і темнілося, але Йован оставив був мені засвічений оливний каганець у хаті. Вийняв я молитвенник і побожно читаю молитви. Потім пригадав я собі цей медалик із Пресвятою Дівою, що то мені подарувала його у Львові Марійка. Знав я його зі шиї, поцілював, зітхнув до Пречистої у просив у неї помочі в таку тяжку хвилю від якої залежало життя мого батька і моє власне. Коли так цілою душею віддаю себе святій опіці, здається мені начеб двері від кімнатки відхилилися і хтось тихесенько входив до неї.

Оглянувся я і бачу жінку, зодягнуту так, як зодягаються болгарські жінки, але лице так заслонене, що було видно лише чоло й очі. З цього пізнав я, що не була християнкою, лише турецької віри. Підійшла до мене близше, відслонила ціле лице. Тепер побачив я, що то була вже старша жінка, а дуже зажурена і сумна. Поглянула на мене пильно, полець до уст приложила, казала мені мовчати. Я теж ніщо не говорив, ждав аж сама відізветься. Вона взяла мені з рук цей медалик із визерунком Пресвятої Діви, приклякла й цілює його набожно й з жалем зітхає.

— Маєш ще один такий?

— Не маю.

— А цього не даш?

— Не дам, бо я обіцяв, що не розлучуся з ним поки жити буду.

Жінка поцілувала медалик іще раз, зітхнула тяжко, підвелася й віддала мені його до рук.

— Добре робиш дитино — каже — хай тебе Матінка свята має в своїй опіці!

— А ви християнка? — питаюся.

— Я в серці християнка, батьки мої християни були. На силу мене Потурчили. Батька мого Турки вбили. Волів умерти, як виречися батьківської віри. Та зі мною, малою сиротою, зробили, що хотіли... Багато би говорити про те, а я не за цим прийшла.

Оглянулася обережно й говорить дальше:

— Я жінка Йована, а радше була його жінкою, а тепер останньою його слугою. Бо вже певно знаєш, хоч ти з чужих країв, що Турки можуть мати жінок скільки завгодно. Йован має ще дві. Йован мослім, цебто віра в його магометанська, але на ділі ніякої віри в серці не має. Лихий то чоловік, потурнак негідний. Не вір йому. Цього я прийшла, щоби тобі це сказати, бо жаль мені тебе, хлопче.

— Йован готовить мені зраду? — питаюся.

— Так, бідний синочку, зраду готовить тобі й батькові твойому. Я знаю все. Не з тобою першим він так робить і не ти будеш останній, коли Бог завчасу не покарає. Він має спілку з цим аґою на ґалері. Батька напевно приведе тобі на місце, потім до ліса пійде з вами, ніби показати вам безпешну дорогу. А як уже будете в лісі, скаже вам: „Тепер ідіть дальше, туди вийдете безпешно на поле. Оставляю вас Богові". Сам вернеться, а ти ледви з батьком пробіжиш кількадесять кроків, аж тут із засідки випадуть Турки, спіймають вас і знову батька візьмуть на ґалеру, але в жей тебе не пустять, лише до смерти держати-муть у тяжкій неволі.

Ледви вимовила ці слова, злякалася якогось шелесту. Лячно глянула на вікно й подалсая до дверий та наслухала.

— Не зрадь мене! Ні словечка про те, що я тобі говорила! Йован убив би мене, колиб довідався... — говорила шепотом і зникла за дверми.

— Що мені тепер діяти? — питаю сам себе. — Сталося. Завертатися вже ґоді. Батька і так приведуть на визначене місце, коли вже Йован і аґа так умовилися. Коли я не ставлюся і гроший не дам цим грабіжникам, що жде батька? Чи не візьмуть його з мести до весла, як цих оголених засуджениців, що пекло за життя мають?

Що жде нас, коли пійду, Бог один знає. Та мушу йти, це певне. Нема вже що надумуватися, ніщо не придумаю.

Добув я з узлика пістоль і цей кінжал, що то я взяв його з собою, як утікав від Фука. Оглянув я пістоль, чи набитий, чи підсипаний, чи кремінь гострий і добре накручено. Пістоль був великий; я радий був, що був по болгарськи зодітий, в широких болгарських шараварах можна було добре укрити пістоль.

Ледви я так узброївся, увійшов до кімнати Йован і казав мені йти за собою. Ніч була ясна, але небаром місяць мав уже сховатися. Вийшли ми з міста в сторону суші, цією греблею, про яку я вже говорив. Коли минули її Йован скрутив на право до морського берега. Самим берегом провадив мене доброї пів години. Нарешті пристанув і зтиха свиснув. Чую, хтось таксамо свистом відповів. У цьому напрямі побігли ми може на один Отченаш. Почувся плюск весла. До берега прийшло невеличке рибацьке човно. З нього висів мій батько і ще якийсь чоловік.

Схопив я батька за рамя, начеб боявся, що це примара, а не тіло — та що в темноті розплинеться. Цей чоловік, по турецьки зодітий, відкрив ліхтарку, яку мав із собою, заслонену і робить знак, щоби я платив. Я мав уже приготовлені цекіни і клав йому один за другим на долоню, а він кождий з них оглядав пильно до світла ліхтарки, чи не обрізаний. Коли я Турчинові відчислив усі гроші прийшла черга на Йована. Він ласо сховав своїх пять дукатів. Турчин іще шепотом сказав щось Йованові, а він на це відповів: **пекі, пекі**, що значить: добре, добре. Потім вернув до човна і відпливаючи, викликнув:

— **Йол гаір олсун!**

— Що він каже? — питаюся Йована.

— Бажає нам щасливої дороги, — відповів Йован — але тепер тікаймо, тікаймо що сили! За мною йдіть, усе за мною.

І пустився в поле, а з поля до ліса, що був недалеко моря. Ми бігли за ним, а я що хвилі хапав батька за рамя і чув, що нещасливий трясеться на цілому тілі. Вийняв я зза пазухи кінжал і подав його батькові. Одначе я боявся сказати йому, що в мене на думці, щоби Йован не почув. Батько мавчки взяв кінжал і лише долоню мені стиснув при цьому, начеб хотів мені дати знак, що розуміє і що готов буде на все.

(Дальше буде).

ТВАРИНИ КРОВОЖЕРНІ ТА ДАРМОЇДИ.

„Всяко здобувається на світі той насущник, і декотрі із засобів здобутку чесні, то инші, правду кажучи, далекі від того". Так говорить один відомий учений, котрий довгі роки досліджував життя тварин-дармоїдів. І, коли хочете говорить правду, єсть богато, дуже богато тварин, які увесь свій вік живуть на дурничку, а є між ними ще й такі, що псують здоровля своїх годувальників. Таких тварин треба називати дармоїдами кровожерами, і се не буде кривдою, бо воно так і є.

У кождого дармоїда-паразита є свій, як кажуть, хазяїн. Такий хазяїн дає своєму непрохательному гостеві їжу, а часто й житло. Паразити — химерні сотворіння! Вони свого доскочуть їм усе дозволено! Усяка частина хазяїна може зробитись для них притулком. Один примощується на шерсти або на шкурі тварин, другий, навпаки, гонобить пролізти в тіло й там засісти. Особливо принадні для дармоїдів шлунок і кишки ріжних тварин. Тут завше буває подостатком усякої їжі, і тому паразити, часом цілою громадою, примощуються на на внутрішніх стінках харчеваристого каналу. Ще добре, коли дармоїд задовольниться кишками; а то буває й так, що йому до вподоби припаде печінка, селезінь або нирки хазяїнові. Є між паразитами нарешті і такі молодці, що мешкають у крови, в мозку і навіть у серці своїх годувальників. Одно слово, для сих пронозливих створінь скрізь знайдеться вахтистий куточок, в якім вони з'уміють роздобути дл ясебе і потрібне мешкання й дармову їжу.

Ті паразити, що оселяються на зовнішній поверхні тіла своїх хазяїнів, звуться зовнішними паразитами. Такі, напр., ріжні волосоїди, шкуроїди, кліщі, блощиці, а також ті, що літають: мухи, гедзи, москіти, овади і т. д.; ті, що проходять у кишки, в печінку, селезінь, серце, мозок і т. д., звуться внутрішніми паразитами. Сі здебільшого належать, до породи чірваків і звуться глистами. Як ті, так і другі, безумовно шкодливі створіння і часто від них дістає їхній годувальник не тільки тяжкі болі, а й смерть. Особливо варті нашої уваги глисти.

Щоб дізнатись про них докладніш, візьмімо два-три приклади.

У мясі де-котрих свиней, коли роздивитися на тее мясо під микроскопом, побачимо ми дрібненькі пухирці з іще дрібнішими головками, а на головках — гачечка й присоски. Отсі пухирці — се пухиристі глисти. Коли попоїсти такого мяса не добре провареного й пропеченого, то в шлунку й кишках пухиристі глисти незабаром почнуть одмінятися: пухирець лусне, а замісць цього поволі виростає ціла низка члеників; так пухиристий глист обертається в здорового солітера, тіло якого схоже на членисту стрічку, що до заднього кінця все ширша; вона буває иноді три й більше сажні завдовшки. В останніх члениках солітера витворюються яечка, і тоді сі членики одпадають і разом з рештками їжі викидаються із тіла людини геть. Для того, аби з яечок знов розвинулись солітери, треба, щоб яечка попали в тіло свині. Та се світова річ: свиня, як кажуть, свинею, тому й жере всяку погань. Як тільки яечка потраплять до свинячих кишок, з них негайно витворюються дрібні пухиристі глисти, які проїдають стінки кишок і оселяються в мясі свині. Але для того, щоб із них зробилися знову солітери, здатні розплоджуватись, їм конче треба попасти до людського кутину...

...прикладі — трихина. ...скопичний кругляк-...чок, що живе замолоду в мясі свині. Тут він лежить непорушно в білім вапнім капшучку, але як тільки попаде до людини в шлунок, то розгортається і почнає виводити живих чірвачків, таких як сам. Молоді трихини пролазять крізь стінки кишок у мязи чоловіка, і він занедужує, а иноді і вміраєв тяжких муках.

Нарешті, згадаємо ще про одного паризита — овечу коловатку. Вівці часом хворіють на химерну хворобу: вони починають швидко крутитися, знесилюються і врешті — здихають. Хоробу сю простий народ зве — мотилиця. Коли розрізати здохлу від мотилиці вівцю, то в мозку її знайдемо кілька пухирчистих глистів завбільшки в куряче яйце, з чимсь рідким усередині і з головками, як білі пухирці. Коли чабан не закопає якомога глибше загибле од мотилиці вівцю, а віддасть її чабанським собакам, то яка-небудь з них розгризе череп вівці і зїсть мозок. Тоді в кишках солітерів, які й почнуть одривати од себе членики з яечками. Яечка, що попали з кишок на траву, легко може проковтнути вівця, яка й заслабне від того на мотилицю.

Так живуть сі й инші такі як сі, паразити: вони розплоджуються і, розплоджуючись, переходять від одного хазяїна до другого.

КОЛИ ЧОЛОВІК НОСИТЬ.. СЛАВНЕ ЙМЕННЯ...

До одного париського готелю заїхав елегантний молодий чоловік, котрий на карті зголошення записався, як Александер Діма. Портієр, як побачив це імя пригадав собі, що колись у Франції жив славний письменник того самого імени, (автор Монте Хрісто, Три мушкети й ин.), то певно цей молодець буде свояк письменника Ол. Діма, тому хотів приглянутися йому ще краще, як виходити ме з готелю, чи не буде він подібний до славного письменника, якого знав із портретів. Та як молодий чужинець виходив із кімнати, портієр дуже счудувався, бо до кімнати ввійшов був стрункий, елеґантний молодець. а вийшов із неї товстий пртотовстий чоловік, що ледве ледве йшов.

Портієрови здавалося сумнівним і він негайно завізвав поліцію. Поліція оглянула товстого добродія і переконалася, що під одінням його були найріжнороднійші предмети з готелю. Олекс. Діма на оправдане своє знав сказати, лише це, що прибув прямо з горячого підсоня, але не забрав зі собою доволі теплих річей, щоби міг жити в париському холодному кліматі. Не був у силі собі инакше помогти, тому обмотався готелевими коцами.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

МАНДРУЮЧИЙ ЛІС.

В тирольських Альпах на схід від Зальцбурґу біля місцевости Обернщау запримітили незвичайне явище. Південна збіг гори Ґрасберґґ разом з лісами, що ростуть на ній і з левадами почала усуватися на діл у напрямі долини ріки Діре Агер. Коли недавно один господар села Оберщаю вийшов на гору, щоби косити на своїй леваді траву, то не найшов цієї левади на давньому мусці, але богато низше. Таксамо змінили місце границі лісових парцель, бо дерева помандрували на діл а на їх місце станули инші, що були висше. Поверхня збочі, що посувалася на діл обіймає яких 4.000 арів а довчина її виносить 400 метрів.. При цьому земля посувається не лише на поверхні, але ціла верства ґрунту 15 метрів товста, а положена на покладі з глини і скель поперетинаних жилами вапняка і пісковця. Вона все посувається на діл. Впоперек терену, що посувається вбили тепер ряд палів, для зміреня скорости і розмірів цього руху. Це незвичайне явище мати ме в наслідку і правні граничні спори, бо давні границі лісових парцель, левад змінились зовсім.

При столі пояснює сусід пані, що для виробу фортепянових клявішів річно вживається тисячі слонів.

Пані: Дивно, до чого то вже люде не вміють приучити звірята!

ДОПИСІ.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

Сьогорічна коляда.

Сегорічна коляда виносила $60.00 і призначено її на бідні сироти, інвалідів і на Рідну Школу в ріднім краю. З жалем признати мушу, що сьогорічна коляда наша в Йонкерс, Н. Й., меньша аніж була в попереднім році, а се тому, бо є много людий в нашій громаді, які вже від довшого часу не роблять, і тому, що якраз під сю пору у нас будуємо церков і нарід що може жертвує на будову нового храму Божого. З хотяй ся коляда і невелика, але дана зі щирого серця. І ті, що жертвували, і ті що колядували, — робили се радо й охотно. Томуж на сім місци іменем комітету збираючого жертви на потреби рідного краю складаю щиру і сердечну подяку найперше славним і патріотичним членам нашого церковного хору ім. М. Лисенка, що подібно, як і минувшого року, замісць разом з другими весело на свята забавлятися, — трудились ходячи колядувати по домах наших щирих і жертволюбивих Українців. Неменьша подяка належиться молим дітям шкільним, які своїми малими та ніжними ніжками бродили в снігу і мерзли, щоби своїм ровесникам, нещасним виротам, подати засоби до життя і до науки. Щиру та горячу подяку най приймуть провідники дітий-колядників, чесні і знані патріоти українські з Йонкерс, Н. Й., як: п.п. Вас. Мандзій, Іван Бибель, Мик. Чолій, Вас. Гузій, Ант. Ганкевич, Семен Пилипишин, Іван Лагойда і прочі, а з Гейстінґс: п.п. Павло Баран, Стефан Серединський і прочі. Як колядників так і жертводавців нехай Бог благословить здоровлем тай довгим життєм, тай позволить їм оглядати і колядувати на своїй рідній землиці, свобідній, вільній, а всім нам так дуже дорогій Україні.

Жертви зложили:

Коляда з Hastings on Hudson, N. Y.

Іван Палиця, Кирило Пиріг, Павло Самар, Катер. Ціхоньска, Марія Лабяк і Марія Мигаль по $1.00; Павло Баран, Дмитро Баран, Вас. Плетеник, Стеф. Серединський, Ст. Копик, Ст. Всякий, Ст. Борис, Ст. Мурайка, Катер. Гіляк, Гр. Павлишин, Йос. Сталлер, Мик. Ложак, Мик. Антоник, Мих. Федів і Іван Семчій по 50 ц.; Теодор Лиенганич, Іван Пендерецький, Іван Щур, Параська Модь, Петро Рутковський, Анна Щхоцька, Анна Копчак, Андрій Воробель, Андрій Сивик, Василь Сивик, Стеф. Фрибрик і Вол. Котовський по 25 ц.; Дм. Чигіс 15 ц. — Разом з з Hastings, N. Y. заколядовано $16.65.

Коляда в Yonkers, N. Y.

Іван Спяк, Гавр. Скверез, Дм. Дулиба, Сильв. Петрищин, Л. Пасторак, Іван Фецко, Ів. Гаврильчак, Ів. Доскоч, П. Дюк, Вас. Романишин, Вас. Волошин, Ст. Салій, Мик. Гавриляк, Петро Попадюк, Мих. Дучинський, Ів. Мадераш, Март. Кобянка, Анд. Микетюк і Теодор Лапчик по $1.00; Мих. Турик, Юр. Макар, Ант. Галкевич, Татерина Скробала, Афт. Пупчик, Тимко Курила, Матвій Ковальчик, Гр. Скорбач, Конр. Урбан, Анна Кмець, Вас. Гузій, Яків Вандзіляк, Зах. Федорчак, Сел. Окарма, Андр. Теличка Ал. Тапчак, Гр. Урбан, Сем. Колодій, Мик. Кочан, Гар. Морох, Мих. Ващин, Мих. Зіньчак, О. Бабій, Гр. Сокола, Анаст. Теличка, Вас. Рой, Мих. Рак, Йос. Верес і М. Федьків по 50 ц.; Стеф. Скробала 30 ц.; Вартоломей Газдунь, Анна Дзямба, М. Ригайло, Петро Качмар, Ів. Скробала, Мих. Качмар, Ст. Котелець, Мик. Чолій, Мих. Дрозд, Назар Васічко, Мих. Цап, Петро Вільха, Гав. Морох, Мик. Варян, Кл. Дзюбак, Ев. Кардаш, Сем. Пилипишин, Петро Слота, К. Фуртак, Кат. Качмар, Ів. Матіяшовський, Ст. Сивик, Анд. Котелець, Ст. Лячик, Ю. Лєфлер, Мик. Микетин, Мик. Мазур, Кат. Коваль, Мих. Фал, Петро Драган, Тео. Сербай, Вас. Тиволюк, Марія Скробала, Ом. Соловіїв і М. Негребецька по 25 ц.; Ром. Коцур 20 ц.; Ева Маковська, Едв. Яско, М. Белей, М. Морох, Ф. Юпа, Ю. Морох і М. Геровнч: — Разом 60 долярів.

Мих. Фатюк.

НЮ ЙОРК, Н. Й. (гора міста)

Збірка для Тов. „Просвіта".

Читаючи часопис „Свободу" находжу богато дописий про діяльність укр. товариств на просвітньо-культурнім полі, тичнім, економічнім і про ріжні збірки на народні цілі, але нажаль ніколи не найшов дописи з Ню Йорку, із „гори міста".

Тільки малий гурток Українців замешкує ту часть міста, але і той малий гурток поділений, розеднаний і розсипаний. Лише малий процент є зорганізований в брацтві св. Андрея, від. 66 У. Н. С. Той малий гурток Українців, тому пять років купив на 72 улиці Укр. Н. Дім, в котрім містяться укр. школа, брацтво св. Андрея Перв., сестрицтво св. Ольги і Амер.-Укр. Поступовий Клюб.

Про діяльність брацтва св. Андрея хочу написати пару слів. Можна його зачислити до діяльних і рухливих товариств, але на жаль є члени, котрі все є противні народній праці. Ті члени нетільки є противниками всього, що українське, але при кождій спосібности вони є противниками збірок на народні цілі.

Коли збори братства ухвалять що з каси на народну ціль, вони протестують.

Сами не дають нічого, бо кажуть, що в краю з того користи не буде, або „я би дав, але немаю грошей".

На таких однак не звертається уваги, але при кождій нагоді збирається збірки на Рідну Школу, інвалідів, студентів, „Просвіту" і народний податок.

Я хочу тільки дати малий звіт про діяльність брацтва св. Андрея Перв. за два минулі роки. І так вислано на „Рідну Щколу" $100.00, на інвалідів $40.00, народ. податку $160.00, „Просвіті55 $90.00, на студентів $10.00 і на Кубу $5.00. Мислив би хто, що то дуже мало, але тільки одиниці дають, котрі справді відчувають нужду і горе укр. народу під польським ярмом.

Дня 12. грудня 1924 р. на зборах брацтва ухвалено з каси $20.00 на дар „Просвіті", але що сума була замала, то члени зложили $33.50, а на іменинах у доб. Павлика зложили гості $9.00. Разом зібрано $62.50 для Тов. „Просвіта". Гроші зістали вислані в сумі $60.00 на адрес Тов. „Просвіта" у Львові через „Стандард Інтенейшенел Ейдженси", 30 Іст 7-ма ул., Ню Йорк, дня 29. грудня 1924 р. доляровими чеками. Оплата посилки виносила $2.40; позістало 10 центів.

Тепер звернуся ще з одною просьбою до Українців на горі міста: Не забудьте на Рідну Школу і інвалідів! Я маю надію, що так, як тамтими роками, так і сего року вишлеться хоть $50.00 на Рідну Школу і інвалідів. Обовязком кождого Українця є помочи матеріяльно старому краєви.

Чужий.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Коляда на народні цілі.

Як щорічно, так і сего року „Обєднанне" в Трентон, Н. Дж. сповнило свій народний, патріотичний обовязок. Хотяй числом невелике, але в дусі сильне. Члени „Обєднання" рішили піти з колядою, помимо всіх перешкод. І пішли колядувати на дві групи. Одну групу становили д. Михальчишин Олекса, д. Стадник Петро, д. Войтович Іван, д. Петришин Олекса. Друга група під проводом гр. Стадника Павла, зложена з дітий: Грещак Стефан 14 літ, Лев Паславський і Стадник Володимир 12 літ. Коляда увінчалася знаменито, помимо шкідливих і темних духів. Молоденькі соловії потрафили своїми голосами розвеселити кождого щирого Українця і Українки і українських діточок. Не розвеселили хиба тих, котрі таксамо з рідного народу українського, але служать як наймити Москві і Варшаві; вони і в хату не впустили. Ну та це не дивниця, бо панська латка і кацапська шмата, це для нас найгірша огида. Нею мусить бридитися кождий щирий Українець, котрому лежить на серци добро України. Ганьба вам Яничари! А ви молоденькі соловії зробили красне діло, котре, котре само себе хвалить. Честь вашим Батькам і Матерам, котрі в присутности моїй сказали їм: ідіть діточки, хотяй зимно. Збирайте на Рідну Школу, збирайте на амуніцію проти проклятого Ляха і Москаля і других наших ворогів, а на славу Неньки-України.

Жертви зложили слідуючі:

Михальчишин Олекса, Стадник Петро, Войтович Іван, Паславська Каролина, Решетар Юрій, Максимів Павло, Максимів Стефанія, Стадник Павло, Петришин Олекса, Масляк Іван, Дідун Михаїл, Гасій Василь, Слабіцька Олена, Кривий Андрій, Коцюбинський Стефан, Сольчинський Михаїл, Сеньків Михаїл, Івашків Ігнатій, Левицький Ілько, Грещак Онуфрій, Терлецький Іван, Савчак Миколай, Савчак Катерина, Онді Михаїл, Сидор Пилип, Цимбала Григорій, Курдина Дмитро і Шевців Михаїл по $1.00; Сабат Валерія, Шутко Михаїл, Каспер Михаїл, Будінська Мокрина, Беркита Петро, Канюк Стефан, Сеньків Катерина, Шлянтий Стах, Шклянна Зофія, Кізима Е. М., Михарський Іван і Махарська Юстина по 50 ц. — Разом заколядували $34.00.

Всім жертводавцям і колядникам щире спасибі.

Жертви висилається через „Обєднанне", а коляда продовжується далі з тими самими колядниками. Трентонські козаки, сміло вперед, не дивіться на жадні перепони. Не словами, а ділами збудуємо Вільну Україну! — Гаразд!

Стадник Павло."

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свобода"